

інформаційної діяльності державних архівів України. Основними видами інформаційної діяльності є отримання, збереження, використання та поширення архівної інформації, яка міститься в документах Національного архівного фонду України. Всі види інформаційної діяльності реалізуються через нормативно-правові акти, які діють в архівній сфері на сучасному етапі розвитку архівної справи: закони України, постановлення та розпорядження Верховного Рад України, укази та розпорядження Президента України, постановлення та розпорядження Кабінету Міністрів України, накази Державної архівної служби України тощо. В архівних установах створюються сприятливі умови для всебічного використання та забезпечення суспільства ретроспективною документною інформацією.

Ключевые слова: інформація, архівна інформація, державний архів, інформаційна діяльність державних архівів, нормативно-правовий акт.

Petrovich Valentina. Regulatory and Methodical Regulation of the Information Activity of the Archives in Ukraine. The article addresses an issue of regulatory and methodical regulation of the information activity of the state archives of Ukraine. The basic types of the information activity are the receipt, preservation, usage and distribution of the archival information contained in the documents of the National archival fund of Ukraine. All types of the information activity are carried out basing on the regulatory and legal acts, applied in the archival sphere at the current stage of the development of the archiving: Laws of Ukraine, Regulations and Decrees of the Supreme Council of Ukraine, Decrees and Executive Orders of the President of Ukraine, Regulations and Decrees of the Cabinet of Ministers of Ukraine, Executive Orders of the Archival Service of Ukraine, etc. Supportive environment created in the archival institutions favors multilateral usage and provision of the society with retrospective document.

Key words: information, archival information, state archive, information activity of the state archives, regulatory and legal act.

Стаття надійшла до редколегії
25.04.2013 р.

УДК 651.5:35.075.31:061.1СНД

Валентина Надольська

Утворення та діяльність архівів президента в пострадянських країнах

У статті висвітлено історію формування президентських архівів у пострадянських країнах. Розкрито нормативно-правові засади їхнього функціонування, завдання, функції, склад фондів, місце в системі архівних установ незалежних держав. Схарактеризовано основні напрями діяльності архівів президента у Російській Федерації, Республіці Казахстан, Киргизькій Республіці.

Ключові слова: архів президента, Російська Федерація, Республіка Казахстан, Киргизька Республіка, Республіка Туркменістан, пострадянські країни.

Постановка наукової проблеми та її значення. Процеси державотворення, розгорнуті на пострадянському просторі на початку 90-х років ХХ ст., створили підґрунтя для появи в незалежних державах нових суспільних відносин у сфері формування, зберігання і використання документів архівних фондів та державного управління архівною справою, вплинули на форми і сферу діяльності архівів. Вони зумовили реформування радянської архівної галузі з метою організаційного оформлення кожною з держав власних національних архівних систем. Складовою частиною архівної реформи, окрім розробки власного архівного законодавства, відродження національних традицій архівістики, демократизації архівної системи, стала й реорганізація мережі архівних установ. Зміни торкнулися не лише діючих на той час архівів, а й виявилися у формуванні нових для незалежних країн установ – архівів президента. Накопичений у цій сфері досвід потребує всебічного осмислення, зокрема із застосуванням компаративного аналізу.

Тому автор ставить перед собою **завдання** проаналізувати історію формування президентських архівів у пострадянських країнах, їхні завдання і функції, склад, основні напрями діяльності.

Дослідження процесів реформування архівної галузі в пострадянських державах вчені започаткували в 90-х роках ХХ ст. Окрім узагальнювальних праць, в останні десятиріччя з'явилися й публі-

кації, присвячені окремим аспектам проблеми, зокрема питанням реорганізації мережі архівних установ. У новітній російській історіографії історія і діяльність Архіву Президента Російської Федерації аналізуються в статтях О. Короткова, В. Якушева, у контексті вивчення процесів реформування російської архівної справи фрагментарно висвітлюються у працях О. Алексеевої, В. Козлова, В. Ларіної, А. Мусаєва, В. Тюнєєва та ін. З'ясуванню ролі Архіву Президента Республіки Казахстан у розвитку краєзнавства присвячена розвідка казахської дослідниці Є. Чілікової. Киргизькі вчені-правознавці Базарбай уулу Ерлан, Е. Е. Дуйсенова, Н. Б. Мурзаїбраїмова, В. Н. Михайленко торкаються питань діяльності Архіву Президента Киргизької Республіки, досліджуючи процеси становлення і розвитку державної служби та відповідного законодавства. В українській історіографії здійснено першу спробу узагальнювального аналізу формування президентських архівів у країнах СНД (Я. Чепуренко). Однак вивчення обраної для розгляду в статті проблеми лише започатковане низкою публікацій і потребує подальшого поглиблення.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Реформування мережі архівних установ у Російській Федерації (далі – РФ) було започатковане під впливом розгорнутих у другій половині 1980-х рр. процесів перебудови, серпневого путчу 1991 р., проголошення державної незалежності 25 грудня 1991 р. Зміни конституційного ладу, запровадження посади президента стали визначальною детермінантою появи Архіву Президента РФ. Його створено відповідно до Указу Президента РФ від 31 грудня 1991 р. для організації зберігання і використання документів Президента РФ та його Адміністрації.¹ Указом передбачалося передання Архіву Президента РФ документів, необхідних для діяльності Президента РФ та його Адміністрації, які раніше належали Архіву Президента СРСР. Для визначення переліку таких документів було створено спеціальну комісію у складі провідних архівістів і вчених. Науково-методичне керівництво новою установою було покладено на Головного державного архівіста РФ Р. Г. Піхою [9].

Організаційні засади функціонування, завдання, функції, права новоствореної установи визначило «Положення про Архів Президента Російської Федерації», затверджене 17 лютого 1992 р. Згідно з ним у цьому спеціальному архіві зберігаються архівні документи Президента РФ та інших фондоутворювачів, перелік яких визначає безпосередньо Президент. Під контролем Секретаріату Президента у структурі архіву функціонує Особовий сектор, який здійснює поточне діловодство, а також зберігання документів Президента. До основних завдань архіву віднесено: збереження та облік матеріалів (в особовому секторі – також поточне діловодство); дотримання режиму таємності в роботі з документами, які містять державну та службову таємницю, і виділення їх в окреме діловодство; науково-технічне опрацювання архівних матеріалів; організацію страхового фонду копій документів; створення внутрішньої автоматизованої системи для забезпечення виконання довідково-інформаційної роботи за завданнями Президента РФ, керівника Адміністрації Президента РФ та керівництва Секретаріату Президента РФ; інформаційно-аналітичну роботу з фондами Архіву за завданнями названих вище посадовців [4].

На початку 1992 р. до Архіву Президента РФ як складова частина увійшли матеріали архіву колишнього Політбюро ЦК КПРС. Історичні документи, що утворилися в процесі діяльності вищих органів ВКП(б) – КПРС у 1919–1991 рр., низка матеріалів Державного комітету оборони, Ради Міністрів СРСР, документи Президента СРСР та його апарату сформували історичний документальний комплекс архіву.

Місце архівів Президента, міністерств, федеральних служб у системі архівних установ РФ визначило положення «Про архівний фонд Російської Федерації» (17 березня 1993 р.) [13]. Архівні документи відомств у ньому були виділені в окрему групу. Ця частина державного архівного фонду не увійшла до системи державної архівної служби Росії (Росархіву). Міністерства, федеральні служби і комітети РФ наділялися правом депозитарного (довготривалого) зберігання і використання створюваних ними архівних фондів.

Прийняття першого в історії незалежної Росії архівного закону (7 липня 1993 р.) зумовило потребу узгодити з ним норми раніше ухвалених для регулювання архівної галузі документів. Певні

¹ До липня 1990 р. ця установа була частиною архіву загального відділу ЦК КПРС (сектор VI) і містила документи найвищих органів партії – Політбюро і Президії ЦК, з'їздів, пленумів і конференцій ЦК КПРС від 1919-го до 1990 р. Від липня 1990 р. до грудня 1991 р. функціонував як архів загального відділу апарату Президента СРСР.

уточнення й доповнення вмістило, зокрема, й затверджене у березні 1994 р. «Положення про Архів Президента Російської Федерації». Окремий розділ нормативного акта визначив склад Архіву Президента РФ – закінчені діловодні справи та документи постійного й довготривалого зберігання, що утворилися в результаті діяльності Президента РФ та структурних підрозділів його Адміністрації; документи, які утворилися в результаті діяльності колишнього Президента СРСР і його апарату; документи ліквідованих вищих органів виконавчої влади СРСР і вищих органів КПРС; документи, утворені в результаті діяльності вищих державних і партійних діячів СРСР; страховий фонд та фонд документів на мікроносіях; науково-довідковий апарат, який розкриває склад і зміст документів Архіву; службові інформаційні, довідкові та інші друковані видання, що доповнюють документи Архіву.

Нормативний акт розширив завдання і функції Архіву щодо формування архівного фонду та зберігання документів. До основних завдань установи віднесено: комплектування Архіву документами, що утворилися в результаті діяльності Президента РФ, структурних підрозділів його Адміністрації; облік і забезпечення зберігання документів; дотримання режиму секретності в роботі з документами, які містять державну та службову таємницю; проведення науково-технічної обробки архівних матеріалів, створення і вдосконалення науково-довідкового апарату до документів; організація використання документів; розробка та розвиток автоматизованої бази даних до документів, системи пошуку інформації [10].

Архів Президента забезпечує дотримання особливого режиму зберігання, обліку та використання документів, які містять відомості, що є державною, службовою і особистою таємницею. У встановленому порядку Архів подає пропозиції щодо зняття грифа таємності з архівних матеріалів документаційного фонду.

Важливою функцією архіву є аналітична робота з документами, які зберігаються, інформування Президента РФ, його першого помічника, завідувач канцелярії, керівництва та відповідних служб Адміністрації Президента РФ про склад і зміст документів, підготовка на їх основі інформаційно-аналітичних та довідкових матеріалів.

Архів Президента РФ проводить виявлення та підбір архівних документів із конкретних тем у процесі підготовки візитів Президента РФ, його поїздок по країні, а також під час підготовки зустрічей та виступів. Зокрема, упродовж першого десятиріччя функціонування архіву були підготовлені та передані під час зарубіжних візитів копії документів з історії радянсько-польських відносин та трагедії в Катині, інциденту зі збитим над о. Сахаліном корейським літаком та ін. За зверненнями глав інших держав з метою всебічного вивчення та об'єктивного висвітлення історичних фактів передано копії документів про радянсько-американське співробітництво в роки Другої світової війни, корейську війну 1950–1953 рр., угорські події 1956 р., події у Чехословаччині в 1968 р., шведського дипломата Рауля Валленберга, Лі Харві Освальда й реакцію радянської влади на вбивство президента США Джона Кеннеді та ін. [16, с. 4].

Архів Президента РФ надає в установленому порядку документи в тимчасове користування, а також проводить виявлення, підбір та копіювання документів відповідно до запитів, що надходять з дорученнями керівника Адміністрації Президента РФ, першого помічника Президента РФ, завідувача канцелярії Президента РФ. Процес використання документаційного фонду Архіву Президента РФ має свої особливості, оскільки він не є публічною установою. Однак тут практикують конфіденційний доступ окремих дослідників до оригінальних матеріалів історичної частини архіву. Наприклад, упродовж 1995–1999 рр. документи архіву вивчали понад 400 науковців, у тому числі відомі вчені-історики [16, с. 4].

Історичний документальний комплекс Архіву Президента РФ охоплює чотири групи матеріалів. Перша складається з документів, створених у процесі діяльності Б. М. Єльцина як Президента РРФСР і РФ та структурних підрозділів його адміністрації. Друга група об'єднує документи, створені у процесі виконання обов'язків Президента СРСР М. С. Горбачовим і діяльності структурних підрозділів його адміністрації. Третій комплекс архівних матеріалів представлений документами вищих органів ВКП(б) – КПРС (1919–1991 рр.). Четверта група складається з документів особового походження близько сорока найвищих державних і партійних діячів.

Закріплення на законодавчому рівні РФ принципів загальнодоступності й публічності у сфері доступу до архівних документів зумовило реалізацію практичних заходів із їх розсекречування,

оприлюднення та вивчення. Починаючи з 1992 р., таку копітку роботу розпочато і в Архіві Президента РФ. У 1992 р. було розсекречено частину протоколів Політбюро (1919 р. – до жовтня 1952 р.) та здійснено їх публікацію. Починаючи з 1993 р., на виконання доручень Президентів РФ розпочато роботу з передачі документів історичної частини Архіву Президента РФ на постійне зберігання у федеральні державні архіви. Для активізації роботи щодо зняття необґрунтованих обмежувальних грифів із документів, створених КПРС, за розпорядженням Президента РФ у вересні 1994 р. було створено спеціальну комісію [11]. Як результат її діяльності в 1995–1996 рр. з Архіву Президента РФ у федеральні архіви надійшов значний масив документів – оригінали постанов Політбюро і матеріали до них (1919-й – 14 жовтня 1952 р.), публікацію яких здійснено в серії «Документы советской истории». До 2005 р. частково розсекречено «особые папки» (до 1952 р.). У 2010–2012 рр. Архів Президента РФ передав на постійне зберігання понад 20 тис. справ. Серед них – протоколи засідань Політбюро ЦК РКП(б) – ВКП(б) – КПРС, документи з різних питань діяльності центральних органів партії, фонди Л. І. Брежнева і М. С. Горбачова. Загалом від 1993 р. на підставі затверджених графіків з Архіву Президента РФ до федеральних державних архівів було передано понад 42 тис. справ, а також страховий фонд та науково-довідковий апарат до них [6]. Анотований перелік фондів, які були розсекречені в Архіві Президента РФ протягом 1998–2011 рр., умістив «Бюллетень рассекреченных документов федеральных государственных архивов» (вип. 3, 5, 7, 8, 10–12) [2].

На виконання доручення Президента РФ від 4 квітня 2013 р. затверджено новий графік передачі справ з Архіву Президента РФ на державне зберігання на 2013–2017 рр. Відповідно до затвердженого графіка у федеральні архіви має надійти 12 293 справи. Серед них – протоколи засідань Бюро Президії ЦК КПРС і Президії ЦК КПРС, «особливі папки» за 1952–1956 рр., тематичні досьє, нормативні й розпорядчі документи Ради Міністрів СРСР та інші документи, а також науково-довідковий апарат і страховий фонд до них [15].

З уваги на значний інтерес широких кіл громадськості до проблем історії Архів Президента РФ здійснює наукову підготовку та видання розсекречених документів. Для ознайомлення громадян Росії та науковців із невідомими та малодоступними раніше документами, що зберігаються в Архіві Президента РФ, відповідно до розпорядження Президента РФ від 25 липня 1994 р. Адміністрація Президента заснувала журнал «Вестник Архива Президента Российской Федерации» [5]. Він є складовою частиною періодичного видання «Источник». У журналі друкуються тематичні добірки розсекречених документів. В останнє десятиріччя вони були присвячені низці проблем: заготівля сільськогосподарських продуктів (1931–1934 рр.); становлення Червоної армії у 20-ті роки; шкільні підручники історії у 30-ті роки; СРСР – Німеччина (1933–1941 рр.) та ін. Спеціальний випуск розсекречених документів «Вестник Архива Президента Российской Федерации» підготував до 50-річного ювілею польоту Юрія Гагаріна у космос (2011 р.).

Документи Архіву Президента РФ друкуються в наукових історичних виданнях: «Вопросы истории», «Исторический архив», «Источник», «Новая и новейшая история», «Родина» та ін. Значну кількість розсекречених документів і матеріалів Архіву Президента РФ було використано для підготовки низки наукових монографій і документальних видань. Це, зокрема, збірники документів «Политика и дипломатия Кремля (Москва – Токио; Москва – Рим)», «Академия наук в решениях Политбюро ЦК РКП(б) – ВКП(б) – КПСС», «Политбюро и церковь: 1922–1925» та ін. Разом із Міжнародним товариством «Меморіал» архів підготував компакт-диск «Сталинские расстрельные списки».

У зв'язку із переданням історичного документального комплексу Архіву Президента РФ та потребою оптимізувати систему центральних органів виконавчої влади в 1998 р. його реорганізовано у підрозділ управління інформаційного та документального забезпечення Президента [14].

Другою серед держав СНД у 1994 р. Архів Президента створила Республіка Казахстан (далі – РК) [7]. Його основу склали фонди Центрального державного архіву новітньої історії (документи, які зберігалися в секторі партійного архіву Інституту історії партії при ЦК КП Казахстану та архіві Алма-Атинського обкому Компартії Казахстану).

Затверджене 15 квітня 1999 р. «Положення про Архів Президента Республіки Казахстан» визначило нормативно-правові засади його функціонування. Згідно з ним Архів є державною установою, яка виконує функції республіканського органу у сфері архівного забезпечення діяльності Президента РК. Архів підпорядковується Адміністрації Президента РК і здійснює постійне зберігання текстових

(з паперовою основою), аудіовізуальних, електронних документів, страхового фонду копій документів, пов'язаних із діяльністю Адміністрації Президента РК, органів, створених при главі держави, окремих центральних виконавчих органів, державних та політичних діячів, громадських, політичних об'єднань, архівних фондів архівних установ – попередників.

Пріоритетними напрямками діяльності Архіву Президента РК є комплектування та зберігання документів, які створюються в процесі діяльності Президента РК, інших державних органів, безпосередньо підпорядкованих та підзвітних главі держави; забезпечення збереженості Національного архівного фонду з питань новітньої історії Казахстану, які зберігаються в Архіві Президента РК; надання ретроспективної документної інформації; інформаційне обслуговування Адміністрації Президента РК, державних органів, безпосередньо підпорядкованих та підзвітних главі держави, фізичних та юридичних осіб [12].

Станом на 1 січня 2013 р. в Архіві налічується понад 747 тис. одиниць зберігання за 1918–2008 рр. У фондах ЦК Компартії Казахстану, ЦК ЛКСМ Казахстану, а також їх попередників зосереджено значний обсяг інформації про суспільно-політичне та соціально-економічне життя республіки в епоху соціалізму. Документи державних органів доповнюються документами політичних і громадських організацій: Народно-демократичної партії «Нур Отан», Соціалістичної партії, Партії народної єдності Казахстану та ін. З 1998 р. в Архіві ведеться комплектування документів особового походження. Це документи політичних, державних і громадських діячів Казахстану. На державному зберіганні вже є 65 особових фондів (близько 8 тис. од. зберігання).

У 2001 р. до 10-річчя незалежності держави Архів опублікував довідково-інформаційне видання «Архів Президента Республіки Казахстан. Путівник», який розкриває склад і зміст архівних фондів. Видано перший та другий випуски Довідника по фондах особового походження.

Різномасштабний за складом і високоінформативний комплекс документів, що зберігаються в Архіві, привертає увагу численних вітчизняних і зарубіжних дослідників, які вивчають новітню історію Казахстану. Архівні фонди державних органів відкриті для громадського доступу до 1995 р. включно. Упродовж 1994–2012 рр. у читальному залі установи працювало 2845 дослідників.

Архів організував широке використання та публікацію документів Національного архівного фонду, зокрема видано 56 документальних збірників та довідково-інформаційних видань. Від 1998 р. Архів щорічно випускає Календар знаменних дат (за документами Архіву) [1].

Для забезпечення збереженості й належного використання історичних документів, які відображають процеси становлення та розвитку суверенної Киргизької Республіки (далі – КР), а також інституту президентства цієї країни, Архівний фонд і Архів Президента у 2001 р. засновано в Киргизькій Республіці [8].

Основою Архівного фонду Президента КР є документи, створені в процесі діяльності Президента, його Адміністрації, а також організацій, установ та приватних осіб, які стосуються діяльності Президента КР та мають історичне, політичне й наукове значення. Відповідно до «Положення про Архівний фонд Президента Киргизької Республіки» до складу Архівного фонду Президента КР, крім традиційних документів із паперовою основою, належать також кіно-, фото-, аудіо-, відеоматеріали зазначеної тематики. Архівний фонд є невід'ємною частиною Національного архівного фонду КР.

Документи Архівного фонду Президента КР створюються в поточному діловодстві його Адміністрації, організацій та установ при Президенті КР. Постійне державне зберігання документів Архівного фонду Президента КР здійснює Архів Президента. Його діяльність регламентує «Положення про Архів Президента Киргизької Республіки». Архів створено на базі Центрального державного архіву політичної документації КР. Основними завданнями Архіву є: комплектування документами Архівного фонду Президента КР та громадсько-політичних організацій; забезпечення збереженості документів, які перебувають на постійному державному зберіганні; розроблення та вдосконалення обліку документів і системи науково-довідкового апарату до них; організація використання та публікація документів архіву; організаційно-методичне керівництво діяльністю діловодства служб та відомчих архівів Адміністрації Президента, організацій та установ при Президентіві КР, а також громадсько-політичних організацій Республіки.

Підпорядкування Архіву є подвійним: адміністративно архів підпорядкований Адміністрації Президента КР, а функціонально – управлінню з архівної справи при Міністерстві освіти і культури КР.

Для вдосконалення архівної роботи, а також збору, обліку, використання та зберігання документів, що охоплюють усі напрями державної та суспільно-політичної діяльності Президента Туркменістану, глава держави 16 серпня 2012 р. підписав Указ «Про створення Архіву Президента Туркменістану» [3]. Триває формування Архіву та розробка нормативно-правової бази його функціонування.

Висновок. Отже, складовою частиною становлення національних архівних систем у ряді пострадянських країн, зокрема в Росії, Казахстані, Киргизії, Туркменістані, стало формування президентських архівів. Створені для архівного забезпечення діяльності президентів, за роки свого функціонування вони стали не лише важливими сховищами документів з політичної історії, а й посіли вагоме місце серед інших державних архівів, музеїв та наукових установ як центри популяризації ретроспективної документної інформації та історичних знань.

Джерела та література

1. Архив Президента Республики Казахстан [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.aprk.kz/general/history>
2. Бюллетени рассекреченных документов федеральных государственных архивов (1998–2011 гг.) [Электронный ресурс] / Архивы России. Рассекречивание. – Режим доступа : <http://www.rusarchives.ru/secret/index.shtml>
3. В Туркмении создан архив президента страны [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://telegraf.com.ua/mir/aziya/74552-v-turkmenii-sozdan-arhiv-prezidenta-stranyi.html>
4. Вопросы Архива Президента Российской Федерации : Распоряжение Президента РФ от 17 февраля 1992 г. № 56-рп // Ведомости Съезда народных депутатов Российской Федерации и Верховного Совета Российской Федерации. – 1992. – № 9. – Ст. 432.
5. О журнале «Вестник Архива Президента Российской Федерации» : Распоряжение Президента Российской Федерации от 25 июля 1994 г. № 403-рп // Собрание законодательства Российской Федерации. – 1994. – № 14. – Ст. 1626.
6. О передаче документов исторической части Архива Президента РФ на постоянное хранение в федеральные государственные архивы [Электронный ресурс] / Федеральное архивное агентство. – Режим доступа : <http://archives.ru/press/060910.shtml>
7. О создании Архива Президента Республики Казахстан : Указ Президента Республики Казахстан от 14 января 1994 г. № 1502 [Электронный ресурс] / Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан. – Режим доступа : http://adilet.zan.kz/rus/docs/U940001502_#z0
8. О создании Архивного фонда и Архива Президента Киргизской Республики : Указ Президента Киргизской Республики от 10 июня 2001 г. № 194 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.adviser.kg>
9. Об архиве Президента Российской Федерации : Указ Президента Российской Федерации от 31 декабря 1991 г. № 338 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://graph.document.kremlin.ru/page.aspx?1218114>
10. Об архиве Президента Российской Федерации : Распоряжение Президента Российской Федерации от 25 марта 1994 г. № 151-рп [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.lawrussia.ru/texts/legal_105/doc10a255x560.htm
11. Об образовании Комиссии по рассекречиванию документов, созданных КПСС : Распоряжение Президента Российской Федерации от 22 сентября 1994 г. № 489-рп [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=EXP;n=339833>
12. Положение об Архиве Президента Республики Казахстан : Распоряжение Президента Республики Казахстан от 15 июня 1999 г. № 52 [Электронный ресурс] // Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан. – Режим доступа : http://adilet.zan.kz/rus/docs/N990000052_
13. Положение об архивном фонде Российской Федерации (утверждено Указом Президента Российской Федерации от 17 марта 1994 г. № 552) [Электронный ресурс] // Архивы России. Архивное законодательство. – Режим доступа : <http://www.rusarchives.ru/lows/archfond.shtml>
14. Управление информационного и документационного обеспечения Президента [Электронный ресурс] // Президент России. – Режим доступа : <http://state.kremlin.ru/administration/division>
15. Федеральное архивное агентство [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://archives.ru/press/16-04-2013-aprf.shtml>
16. Якушев В. Н. Десять лет Архиву Президента Российской Федерации / В. Н. Якушев // Исторический архив. – 2001. – № 6. – С. 3–6.

Надольская Валентина. **Создание и деятельность архивов президента в постсоветских странах.** В статье освещается история создания президентских архивов в постсоветских странах, в частности в Российской Федерации, Республике Казахстан, Киргизской Республике, Республике Туркменистан. Основной детерминантой их формирования стало введение после провозглашения независимости стран института президентства. Раскрываются нормативно-правовые основы их функционирования как ведомственных архивных учреждений, подчиненных администрациям президентов. Архивы президента осуществляют постоянное государственное хранение и использование документов, образовавшихся в результате деятельности президента и его администрации. Основными задачами архивов являются комплектование, учет и обеспечение сохранности документов; проведение научно-технической обработки архивных материалов, создание и совершенствование научно-справочного аппарата к документам; организация использования документов. Архивы осуществляют научную подготовку и издание рассекреченных документов исторической части документального фонда.

Ключевые слова: архив президента, Российская Федерация, Республика Казахстан, Киргизская Республика, Республика Туркменистан, постсоветские страны.

Nadolska Valentyna. **The Formation and Activities of the Archives of the President in the Post-Soviet Countries.** The article highlights the history of formation of the Archives of the President in the post-Soviet countries, particularly in the Russian Federation, the Republic of Kazakhstan, the Kyrgyz Republic, the Republic of Turkmenistan. The introduction of the institution's presidency after the proclamation of independence was the main determinant of their formation. The Archives of the President are implementing the permanent state safekeeping and use of documents generated by the activities of the president and his administration. The gathering, registration and procuring preservation of documents; carrying out scientific and technical processing of archival materials; creation and improvement of finding aids to the documents, organization of use of the documents are the main task of the archives. The Archives implement the scientific development and publication of declassified documents of the historic documentary fund.

Key words: the Archive of the President, the Russian Federation, the Republic of Kazakhstan, the Kyrgyz Republic, the Republic of Turkmenistan, the post-Soviet countries.

Стаття надійшла до редколегії
18.04.2013 р.